

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ
ТА АУДИТУ**

**КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ФІНАНСИ

Для студентів заочної форми навчання

для здобувачів спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

освітньої програми **«Облік, аудит та оподаткування»**
факультету **фінансово-економічного**

Київ
2023 рік

Методичні рекомендації для виконання практичних, семінарських занять з дисципліни «Фінанси» для здобувачів студентів заочної форми навчання, вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування» / Укладачі О.В. Шатіло, Київ: НАСОА, 2023. 30 с.

Рецензенти: Дериглазов Л. В., завідувач відділення заочного навчання, доцент кафедри економіко-математичних дисциплін та ІТ, кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник. Шульга С.В., проректор з науково-педагогічної та фінансово-економічної роботи, доктор економічних наук, доцент.

Розглянуто та рекомендовано до друку Вченою радою фінансово-економічного факультету Національної академії статистики, обліку та аудиту "31_" серпня 2023 р., протокол № 1

Викладено методичні рекомендації з підготовки практичних, семінарських занять з дисципліни «Фінанси» для здобувачів заочної форми навчання (ступінь «бакалавр», галузь знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування»). Методичні рекомендації призначені для використання при підготовці до практичних, семінарських занять здобувачів вищої освіти. Містить опис дисципліни, її мету та завдання, структуру, плани проведення практичних, семінарських занять, ситуаційні завдання з курсу «Фінанси», контрольні питання, методи навчання, критерії оцінки, рекомендовані літературні джерела.

Шатіло О.В.
НАСОА, 2023 рік

ЗМІСТ

Передмова

1. Робоча програма
2. Навчальна програма
3. Рекомендації до виконання практичних та семінарських занять
4. Питання, що виносяться на обговорення за кожною темою навчальної дисципліни
5. Питання для самоперевірки
6. Контрольні питання з дисципліни
7. Методи навчання
8. Методи контролю
9. Критерії оцінки
10. Питання для підсумкового контролю знань
11. Рекомендована література

ПЕРЕДМОВА

Теоретичний курс «Фінанси» — одна із спеціальних базових дисциплін підготовки бакалаврів з економіки. В умовах ринкових відносин фінанси використовуються державою як ефективний регулятор усіх сфер економічного життя суспільства. Практично всі економічні інструменти господарювання пов'язані з фінансами. Засвоєння теоретичних засад фінансових відносин створює ту основу, на якій базується вивчення прикладних фінансових дисциплін, які розкривають конкретні питання організації фінансів у різних ланках фінансової системи.

Мета вивчення дисципліни — вивчення сукупності фінансових відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро- і мікрорівнях. Знання цих питань необхідні майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти сутність і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, уміти розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави. Вивчення теоретичних основ фінансових відносин дає змогу досить швидко опанувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці.

Завдання вивчення дисципліни — дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи; показати можливі напрями впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- об'єктивні передумови виникнення, суть, функції, характерні ознаки фінансів;
- структуру фінансової системи і принципи її побудови;
- поняття фінансового механізму, його складові елементи;
- призначення, класифікацію, етапи, методи фінансового планування;
- суть, мету, принципи, форми, методи фінансового контролю;
- соціально-економічну природу, елементи, принципи організації і функціонування податкової системи;
- місце та роль бюджету держави в системі державних фінансів, джерела бюджетного фонду і напрями їх використання;
- структуру бюджетної системи і принципи організації бюджетного устрою;
- основи організації регіональних фінансів;
- причини виникнення, форми державного кредиту, види державного боргу і способи коригування державної позикової політики;
- суть, форми, види страхування, сегменти і проблеми функціонування страхового ринку в Україні;
- визначальні риси фінансів підприємств, джерела формування, процес розподілу та напрями використання фінансових ресурсів підприємств різних форм власності та господарювання;
- основні напрямки зміцнення фінансів, фінансової системи;
- заходи щодо подолання інфляції, бюджетного дефіциту.

Вміти

- Застосовувати під час прийняття рішень фінансові методи, важелі, стимули, санкції;
- використовувати у фінансовій практиці методи управління фінансами, фінансового планування, організаційні форми фінансового контролю;
- ефективно поєднувати форми і методи бюджетного планування на різних стадіях бюджетного процесу;
- визначати джерела формування фінансових ресурсів підприємницьких структур, оптимізувати їх рівень і структуру;
- на основі використання різних форм і видів страхування;
- практично застосовувати фондові інструменти в діяльності на ринку цінних паперів і валютних ринках.

1. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦПЛІНИ «ФІНАНСИ»

ТЕМА	Всього годин	Аудиторні		Інд.	СРС
		Лекції	Практ		
МОДУЛЬ 1.					
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи побудови фінансових відносин					
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	12	3	3		7
Тема 2. Генезис та еволюція фінансів	12	3	3		7
Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки.	13	3	3		7
Тема 4. Фінансова система	11	3	3		7
Тема 5. Фінансове право та фінансова політика	13	3	3		5
Тема 6. Податки. Податкова система	10	2	3		6
Змістовий модуль 2. Фінансові відносини макроекономічного рівня					
Тема 7. Бюджет. Бюджетна система	12	3	2		7
Тема 8 Бюджетний дефіцит. Доходи і видатки державного бюджету.	12	2	3		5
Тема 9. Державний кредит.	12	3	2		6
Тема 10. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм та фінансове вирівнювання	13	3	3		7
Всього	120	28	28		64

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МОДУЛЬ І.

Змістовний модуль І. Теоретичні основи побудови фінансових відносин

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

Відмінність категорій фінансів та грошей. Складові фінансових відносин. Об'єкт та предмет фінансів. Фінанси як економічна та історична категорія.

Суть фінансових відносин у формуванні системи розподілу ВВП. Характеристика суб'єктів і об'єктів фінансових відносин, існуючих природних протиріч та методів їх подолання. Фінансові категорії і їх взаємозв'язок з іншими економічними категоріями.

Призначення і роль фінансів. Основні завдання фінансів і вплив їх виконання на розвиток економіки.

Функції фінансів як характеристика їх сутності і призначення. Зміст розподільної функції: характеристика розподілу і перерозподілу створеної вартості, перетворення первинних доходів в доходи кінцевого споживання. Зміст контрольної функції. Взаємозв'язок розподільної та контрольної функцій. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.

Моделі фінансових відносин. Вплив моделей розподільних відносин на розвиток суспільного виробництва, приріст фінансових ресурсів, забезпеченість відтворювального процесу, структурну перебудову суспільного виробництва, гармонізацію інтересів суб'єктів економіки.

Базові терміни

Предмет фінансової науки, фінанси, фінансові відносини, фінансові ресурси, об'єкти і суб'єкти фінансових відносин, необхідність існування фінансів, характерні особливості фінансів, функції фінансів, модель фінансових відносин, природний конфлікт інтересів, ознаки фінансів.

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ.

Об'єктивні передумови виникнення фінансів, їх специфічні ознаки і необхідність реалізації в умовах товарного виробництва.

Етапи еволюції фінансів. Їх особливості, закономірності розвитку та характерні відмінності. Еволюція фінансової системи України.

Базові терміни

Фінанси, економічні відносини, об'єкти і суб'єкти розподілу, податок, данина, домени і регалії, бюджет, державні доходи, державні видатки, спеціальні фонди, державний кредит.

ТЕМА 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Етапи історичного розвитку світової фінансової науки. Меркантилісти, класична та неокласична школи, учення Кейнса та неокейнсіанство, кейнсіансько-неокласичний синтез, монетаризм. Грошове правило Фрідмена.

Розвиток фінансової науки Росії. Найбільш значущі автори фінансових праць минулого та сучасності.

Історичний розвиток фінансової науки України.

Базові терміни

Меркантилізм, постулати А. Сміта, кейнсіанство, теорія ефективного попиту, неокейнсіанство, кейнсіансько-неокласичний синтез, посткейнсіанство, неокласична теорія, податкова концепція А.Лаффера, «крива Лаффера», неоконсервативні економічні теорії, монетаризм, «грошове правило», портфельна теорія, теорія оптимальних валютних зон.

ТЕМА 4. ФІНАНСОВА СИСТЕМА

Поняття та характеристика фінансової системи та теоретичні основи її побудови. Структурна побудова її складових елементів, особливості централізованих і децентралізованих ланок фінансової системи.

Взаємовідносини між окремими сферами та ланками фінансової системи.

Поняття внутрішньої та організаційної будови фінансової системи.

Управління фінансовою системою, функції і завдання органів та інститутів фінансового управління, характеристика інфраструктури фінансової системи.

Роль фінансової системи у забезпеченні економічного зростання держави. Удосконалення системи управління фінансами.

Базові терміни

Фінансова система, сфери фінансової системи, ланки фінансової системи, організаційна будова фінансової системи, внутрішня структура фінансової системи, органи управління, централізовані ланки, децентралізовані ланки, інфраструктура фінансової системи.

ТЕМА 5. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

Фінансове право та фінансове законодавство. Його місце в фінансовій системі країни, значення та завдання. Фінансове законодавство України.

Фінансова політика – складова економічної та соціальної політики держави.. Завдання та принципи фінансової політики. Поняття стратегії і тактики в фінансовій політиці.

Види та типи фінансової політики. Складові фінансової політики. Передумови ефективності фінансової політики. Фінансова політика в умовах фінансової кризи.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Структура фінансового механізму.

Фінансове планування і прогнозування, принципи, методи, завдання. Фінансові норми і нормативи, ліміти та резерви, фінансові стимули і санкції.

Фінансовий контроль, його зміст та призначення. Види, форми і методи фінансового контролю. Суб'єкти фінансового контролю в Україні.

Базові терміни

Фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, фінансовий механізм, фінансові методи, фінансові важелі, стимули та санкції, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, нормативно-правове, організаційне та інформаційне забезпечення, фінансове планування, управління фінансами, фінансовий контроль, фінансове право, фінансове законодавство.

ТЕМА 6. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Виникнення податків. Економічна необхідність і сутність податків, основні форми платежів до бюджету.

Функції податків і їх роль у забезпеченні збалансованості фінансових потоків і створенні умов для розвитку економіки.

Елементи оподаткування та класифікація податків. Прямі і непрямі податки, їх принципова відмінність і роль у формуванні податкового навантаження на суб'єкти економіки.

Податкова система України: структурна побудова і етапи становлення, основні вимоги до функціонування. Склад та принципи побудови.

Характеристика основних форм оподаткування і спрямованості їх дії. Непряме оподаткування: закордонний досвід застосування податку на споживання (ПДВ, податку з продажу та податку з реалізації). Економічні наслідки для економіки України використання податку на додану вартість.

Пряме оподаткування. Характеристика податку на прибуток та прибуткового податку з громадян: порядок та процедура їх визначення в Україні і за кордоном, наслідки дії.

Податки, регулюючі рух товарів: акцизний податок, мито. Порядок оподаткування, призначення, досвід застосування.

Податкова служба, її роль, функції, права та обов'язки. Напрями реформування податкової системи України.

Базові терміни

База оподаткування, загальнодержавні податки, майнові податки, місцеві податки і збори, непрямі податки, прямі податки, об'єкт оподаткування, платник податку, носій податку, одиниця оподаткування, податки, податки на споживання, податкова політика, податкова робота, податкова система, податковий звіт, податковий період, податкові пільги, прямі податки, система оподаткування, ставка податку, суб'єкт податку.

Змістовний модуль 2. Фінансові відносини макроекономічного рівня ТЕМА 7. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Бюджет як економіко-правова категорія. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільча і контрольна функції бюджету. Роль бюджетного планування в діяльності держави.

Бюджетна система, основи її побудови та принципи організації. Характеристика бюджетної системи за структурною побудовою та призначенням її складових елементів. Міжбюджетні відносини. Розподіл доходів і витрат між ланками бюджетної системи. Поняття закріплених і регульованих доходів. Субсидії, субвенції, дотації, їх значення у збалансуванні бюджетів різних рівнів.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу, його основні елементи. Організація бюджетного планування. Порядок складання, розгляду й затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Проблеми бюджетного планування і бюджетного регулювання та шляхи їх вирішення.

Практика виконання доходної і видаткової частини державного і місцевих бюджетів України.

Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

Концепції побудови бюджетної політики. Характеристика бюджетної політики в Україні, економічна необхідність забезпечення збалансованого бюджету.

Базові терміни

Бюджет держави, бюджетна політика, бюджетна стратегія, бюджетна тактика, бюджетний механізм, бюджетний устрій, бюджетна система, міжбюджетні трансферти, бюджетні права, бюджетний регламент, бюджетний процес, бюджетне планування, виконання бюджету, бюджетна звітність, бюджетне прогнозування, бюджетне регулювання, бюджетний розпис.

ТЕМА 8. ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ. ДОХОДИ І ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Бюджетний дефіцит. Поняття і причини виникнення. Види та наслідки бюджетного дефіциту. Необхідність скорочення і можливі джерела покриття.

Економічна сутність доходів і видатків бюджету, їх структура за напрямками формування. Форми і методи залучення коштів у бюджет, характеристика джерел їх утворення. Класифікація бюджетних доходів і витрат.

Характеристика доходної частини державного бюджету України за обсягом і структурою. Податкові та неподаткові надходження, їх склад і структура, офіційні трансферти.

Видатки державного бюджету, їх класифікація. Основні напрями використання бюджетних коштів. Функціональна, відомча, економічна та програмна структури видатків. Поточні та капітальні видатки.

Характеристика видаткової частини державного бюджету України, достатності передбачених в ній коштів на розвиток соціальної сфери(культуру, науку, освіту, медицину), виробничі потреби, оборону і державне управління.

Базові терміни

Бюджетна класифікація, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетне фінансування, бюджетний дефіцит, бюджетний профіцит, баланс бюджету, державний борг, дефіцитне фінансування, монетизація бюджетного дефіциту, секвестр бюджету, фінансування бюджету, сеньйораж.

ТЕМА 9. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського.

Форми державного кредиту. Класифікація державних позик. Внутрішній і зовнішній державний кредит, розвиток міжнародного і умовного(гарантованого) державного кредиту

Форми внутрішнього державного кредиту. Класифікація державних внутрішніх позик. Обертання частки вкладів у державний кредит. Гарантовані позики як форма умовного державного кредиту.

Державний борг, економічна сутність, причини виникнення і наслідки зростання. Капітальний і поточний державний борг, джерела його погашення. Боргова залежність держави, її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави.

Характеристика темпів зростання зовнішнього і внутрішнього боргу України і сучасна концепція управління державним боргом.

Базові терміни

Державний кредит, державні позики, облігація, казначейське зобов'язання, державний борг, внутрішній державний борг, зовнішній державний борг, державна заборгованість, поточний державний борг, капітальний державний борг, управління державним боргом, дефолт, обслуговування державного боргу, погашення державного боргу, реструктуризація.

ТЕМА 10. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ ТА ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

Сутність місцевих фінансів, їх склад і роль в реалізації політики зміцнення економічної самостійності регіонів.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування: економічна база (природні ресурси, муніципальна власність, місцеве господарство) та канали поповнення (податкові надходження).

Місцеві бюджети та їх роль у бюджетній системі держави. Структура доходів та видатків місцевих бюджетів.

Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Характеристика неподаткових надходжень у місцеві бюджети. Проблеми достатності доходів місцевих бюджетів і способи їх розв'язання. Міжбюджетні трансферти, їх види.

Видатки місцевих бюджетів, методи їх планування і соціально-економічна спрямованість. Обов'язкові та факультативні видатки. Розподіл видатків за рівнями бюджетної системи.

Позички місцевих рад, бюджет розвитку місцевих бюджетів.

Позабюджетні кошти і валютні надходження, джерела формування і напрями використання, значення у вирішенні завдань розвитку регіонів.

Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.

Базові терміни

Місцеві фінанси, функції місцевих фінансів, фінансова незалежність місцевого самоврядування, місцеві бюджети, власні і закріплені доходи місцевих бюджетів, місцеві податки і збори, цільові фонди місцевого самоврядування, комунальний кредит, місцеві позики, бюджетний федералізм, бюджетна децентралізація, фінансове вирівнювання.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ПЕРЕЛІК ТЕМ НАУКОВИХ ЕСЕ

1. Роль оподаткування в розшаруванні за рівнем доходів населення і зниженні життєвих стандартів.
2. Причини виникнення і закономірності розширення тіньової економіки в Україні.
3. Роль первинних доходів у формуванні доходів і витрат кінцевого споживання і їх вплив на розвиток економіки.
4. Розбіжності інтересів суб'єктів суспільних відносин і роль їх подолання для розвитку економіки.
5. Податкова система України: стан та перспективи розвитку.
6. Проблеми акцизного оподаткування підприємств.
7. Переваги і недоліки системи прямого оподаткування.
8. Переваги і недоліки системи непрямого оподаткування.
9. Біржовий та позабіржовий ринок паперів в Україні.
10. Стимулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
11. Медичне страхування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
12. Фінансове забезпечення економічного та соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць.
13. Сутність бюджетної та податкової безпеки на сучасному етапі економічних реформ
14. Фінансова система провідних зарубіжних країн.
15. Особливості функціонування фінансової системи ЄС
16. Бюджетний процес у країнах ЄС
17. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства.
18. Бюджетний дефіцит, його причини і наслідки, методи управління.
19. Бюджетна історія України. Незалежна Україна від дня прийняття Декларації про державний суверенітет України (з 16 липня 1990 р.)
20. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування.
21. Методи організації фінансової діяльності підприємств.
22. Система факторів, що впливають на формування прибутку підприємств.
23. Швидкість обігу грошей.
24. Суть закону грошового обігу.
25. Сутність та специфіка функціонування грошового ринку.

26. Структура грошового ринку.
27. Попит на гроші.
28. Пропозиція грошей.
29. Грошова система: сутність та основні її елементи.
30. Становлення та розвиток грошової системи України.
31. Сутність, причини та закономірності розвитку інфляції.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ОБГОВОРЕННЯ ЗА КОЖНОЮ ТЕМОЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

1. Що на вашу думку зараз стримує розвиток виробничої сфери?
2. Причини появи тіньового сектора економіки та напрямки подолання такого явища
3. Як ви оцінюєте сучасну систему фінансового розподілу та перерозподілу ВВП. Назвіть наслідки такого розподілу.
4. Аналіз різних тверджень щодо функцій фінансів і позицій функціонування фінансових відносин в умовах ринкової економіки.
5. Оцінка позитивних та негативних сторін наявності тіньового сектора економіки для всіх суб'єктів фінансових відносин.

Теми рефератів:

1. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.
2. Фінансова інформація та її роль в реалізації контрольної функції.
3. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій фінансів.
4. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.
5. Форми фінансового забезпечення відтворювального процесу.

Термінологічний словник

Витрати - частина фінансових відносин між різними суб'єктами з приводу використання доходів і надходжень.

Вчення про фінанси - сукупність теоретичних положень щодо фінансів, система поглядів на фінанси.

Децентралізовані фінанси - грошові відносини, що опосередковують кругообіг грошових фондів підприємств, населення, суспільних громадських організацій.

Доходи - частина фінансових відносин між різними суб'єктами з приводу формування централізованих і децентралізованих фондів.

Контрольна функція фінансів - спостереження за рухом фінансових ресурсів, який може відбуватися як у фондовій, так і не фондовій формах з метою контролю формування та розподілу ВВП на всіх рівнях господарювання за умов дотримання фінансової дисципліни.

Предмет фінансів - діяльність держави, юридичних і фізичних осіб, що пов'язана з формуванням, розподілом і використанням централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів. Розподільна функція фінансів полягає в тому, що за допомогою фінансів відбувається розподіл і

перерозподіл вартості ВВП між різними економічними суб'єктами та напрямками цільового використання.

Фінансові відносини - система грошових відносин, пов'язаних з розподілом, формуванням і використанням централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів для задоволення суспільних.

ТЕМА 2,3. ГЕНЕЗИС ТА ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ. РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

1. Чому фінансовій теорії відводиться центральне місце у системі фінансових наукових знань?
2. Які особливості розвитку фінансової науки на різних історичних етапах?

Теми рефератів:

1. Визначення сутності фінансів з погляду філософії та історії фінансової думки.
2. Фінансові аспекти первісного накопичення капіталу.
3. Фінанси постіндустріального суспільства.

Термінологічний словник

Генезис - момент зародження та подальший процес розвитку, що призвів до певного стану, виду, вияву того чи іншого явища.

Данина - примусовий побір у формі воєнної контрибуції, збору натурою або грошима, а також феодалної ренти, несплата яких супроводжувалася екзекуціями.

Державна казна - місце, куди надходили гроші і звідки здійснювалися платежі для конкретних цілей.

Десятина - десята частина від воєнної здобичі, урожаю, худоби, доходу - натурою (товаром) або в грошовому еквіваленті, сплачувана монарху у вигляді узаконеного духовного зобов'язання.

Домен - дохід від державної власності, княжих земель і добровільні тимчасові збори з населення.

Доменіальний устрій - система, за якої формування доходів держави здійснювалося за рахунок доходів від власності короля, держави(експлуатації земель, лісів, надр, ведення торгівлі).

Історична категорія - сутність, що виникла на певній стадії розвитку навколишнього середовища і характеризується закономірністю розвитку, пов'язаною з розвитком навколишнього середовища.

Еволюція - одна з форм руху у природі та суспільстві – безперервна поступова кількісна зміна. У широкому розумінні - будь-яка зміна, розвиток, перетворення.

Еволюція фінансів - процес поступових перетворень, основні етапи розвитку фінансів, зумовлені певними історичними передумовами.

ТЕМА 4. ФІНАНСОВА СИСТЕМА

1. Становлення фінансової системи України за роки незалежності.
2. Правове забезпечення функціонування фінансової системи держави.
3. Порівняльна характеристика органів управління державними фінансами в Україні.
4. Дайте оцінку ефективності структури органів управління фінансовою системою України та пропозиції щодо її удосконалення.
5. В умовах переходу до ринкових відносин чи варто зменшувати роль держави в управлінні економікою. Обґрунтуйте свою відповідь.

Теми рефератів:

1. Грошові надходження від діяльності підприємства, їх склад і економічна характеристика.
2. Особливості фінансів господарських суб'єктів різних форм власності та видів діяльності.

3. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності.
4. Фінанси домашніх господарств
5. Джерела і структура фінансів домогосподарств
6. Форми і методи страхового захисту.
7. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми.
8. Страхування кредитних і фінансових ризиків.
9. Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту громадян.
10. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.

Термінологічний словник

Акціонерне товариство - господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості належних їм акцій.

Господарське товариство - підприємство або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна й участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку.

Ліквідність - здатність підприємства перетворити його активи з метою одержання грошових коштів для покриття своїх поточних зобов'язань.

Домогосподарство - сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти.

Заощадження - частина грошових доходів населення, яка не витрачається на споживання і призначена для забезпечення потреб у майбутньому.

Страховий ринок - особливе соціально-економічне середовище, частина фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист(страхова послуга) і формуються попит і пропозиція на неї, а також інфраструктура та конкуренція.

Страховики - фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на провадження страхової діяльності.

Страхувальники - юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали зі страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страхова сума - грошова сума, у межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату у разі настання страхового випадку

ТЕМА 5. ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА

1. Який тип фінансової політики реалізується зараз в Україні. Які ознаки вказують на це?
2. Позитивні та негативні явища у фінансовій політиці України, причини їх виникнення та можливі варіанти щодо їх недопущення та подолання.
3. Які наслідки для суб'єктів фінансових відносин має ревальвація (девальвація) гривні, яку проводить НБУ?
4. Економіка знаходиться у кризовому стані: спад виробництва, високий рівень безробіття та низькі доходи населення. Які дії стосовно бюджетної політики держави повинен прийняти Уряд?

Теми рефератів:

1. Нормативно-правове забезпечення фінансових відносин

2. Стратегія і тактика фінансової політики.
3. Взаємодія фінансового механізму з фінансовою політикою.
4. Система фінансових планів, їх характеристика.
5. Фінансовий аудит як незалежний фінансовий контроль.
6. Суб'єкти фінансового контролю в Україні, їх функції.

Термінологічний словник

Бюджетне фінансування - виділення коштів у безповоротному порядку з бюджетів і державних цільових фондів суб'єктам господарювання для повного або часткового покриття їхніх витрат.

Державні фінанси - грошові відносини з приводу розподілу та перерозподілу частини вартості ВВП та частини національного багатства, які пов'язані з формуванням і використанням фінансових ресурсів у розпорядженні держави та державних підприємств, призначених на цілі розширеного відтворення, задоволення соціально-культурних та інших потреб суспільства.

Міжнародні фінанси - система відносин, які характеризують міжнародні, грошові потоки на рівні держав, урядів, окремих підприємств і населення.

Самофінансування - забезпечення потреб простого та розширеного відтворення виробництва за рахунок власних коштів.

Фінанси домогосподарств - система економічних відносин, пов'язана з формуванням і використанням грошових доходів населення, одержаних у результаті трудової, індивідуальної, підприємницької та інших видів діяльності.

Фінансова політика - особлива сфера діяльності держави направлена на мобілізацію фінансових ресурсів і їх раціональне використання з метою виконання державою своїх функцій.

Фінансова система - сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер і ланок фінансових відносин, що опосередковують створення, розподіл і використання фондів грошових коштів, які формуються в процесі перерозподілу ВВП та національного доходу.

Фінансова стратегія - довгостроковий курс фінансової політики розроблений на перспективу, який передбачає вирішення великомасштабних завдань, визначених економічною та соціальною стратегією суспільства.

Фінансова тактика - вирішення завдань у галузі фінансів на окремому етапі розвитку суспільства шляхом своєчасного перегрупування фінансових ресурсів і зміни способів організації фінансових відносин.

ТЕМА 6. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

1. Наукові основи побудови податкової системи держави. Чи враховані податкові концепції видатних економістів у процесі побудови податкової системи України на сучасному етапі?
2. Дайте характеристику позитивних та негативних сторін прямих та непрямих податків.
3. Охарактеризуйте вплив ПДВ на доходи населення, інфляційні процеси та стан економіки.
4. Дайте оцінку існуючого в Україні співвідношення прямих та непрямих податків. Як це впливає на розвиток економіки.

Теми рефератів:

1. Склад прямих та непрямих податків в Україні.
2. Податковий кодекс України, його значення для функціонування науково обґрунтованої та стабільної податкової системи держави.
3. Історичний розвиток форм оподаткування.
4. Зародження держави і податків.
5. Дискусійні питання функцій податків.

Термінологічний словник

Джерело сплати податку - дохід (прибуток, виручка тощо), з якого сплачується податок.

Одиниця оподаткування - одиниця фізичного або грошового виміру об'єкта оподаткування.

Податкова квота - встановлена частка податку в доході платника в абсолютному або відносному вираженні, як правило, незалежно від його розміру.

Податкова пільга - передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування і сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності відповідних підстав.

Податковий обов'язок - обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і в строки, визначені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи.

Предмет податку - матеріальні та нематеріальні активи, фінансові показники, за наявності яких у платника податку виникає податковий обов'язок.

ТЕМА 7. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

1. Які на вашу думку існують недоліки у передбаченій Бюджетним кодексом процедурі прийняття бюджету?

2. Дайте оцінку ефективності бюджетної політики Уряду України.

3. Обґрунтуйте вашу пропозицію стосовно того, яку концепцію побудови бюджету необхідно застосовувати в Україні на сучасному етапі.

Теми рефератів:

1. Розподільна і контрольна функція бюджету.

2. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин.

3. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

4. Загальний і спеціальний фонди державного бюджету.

5. Форми і методи мобілізації грошових коштів у бюджет.

6. Основні напрями використання бюджетних коштів.

Термінологічний словник

Бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Бюджетна система України - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетний процес - регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом.

Доходи бюджету - податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачене законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ).

ТЕМА 8. ДЕФЦИТ БЮДЖЕТУ. ДОХОДИ І ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

1. Охарактеризуйте джерела покриття в Україні бюджетного дефіциту і дайте оцінку ефективності їх застосування.

2. Можливі шляхи зменшення дефіциту бюджету в Україні

3. Оцініть можливість зміцнення доходної бази бюджетної системи країни на сучасному етапі.

Теми рефератів:

1. Бюджетний дефіцит і його вплив на державний борг країни.
2. Причини виникнення дефіциту бюджету та методи його фінансування в Україні.
3. Бюджетний дефіцит і державний борг, проблеми фінансування бюджетного дефіциту.
4. Причини і наслідки бюджетного дефіциту.
5. Бюджетний дефіцит сутність, причини виникнення, джерела покриття.

Термінологічний словник

Активний дефіцит - використання залучених коштів на фінансування бюджетних інвестицій і капіталовкладень, що сприятимуть зростанню ВВП.

Вимушений дефіцит пов'язаний із низьким рівнем виробленого ВВП, якщо процес оподаткування не може забезпечити бюджет держави достатніми доходами.

Операційний дефіцит - первинний дефіцит, у розрахунку якого процентні платежі за державним боргом скориговані на темпи інфляції.

Плановий дефіцит - дефіцит, запланований і затверджений у Законі України "Про державний бюджет України".

Пасивний дефіцит - дефіцит, при якому залучені кошти спрямовуються на фінансування поточних потреб.

Первинний дефіцит - дефіцит, при розрахунку якого з видатків виключено витрати на сплату процентів за державним боргом.

Прихований дефіцит виникає внаслідок включення до доходної частини джерел фінансування дефіциту бюджету чи завищення обсягів планових доходів бюджету.

ТЕМА 9. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

1. Як впливає на економіку країни наявність державного боргу. Чи є таке явище загрозливим для економіки країни?

2. Основні причини виникнення державного боргу в Україні та заходи щодо його зменшення.

3. Державний кредит. Проблеми внутрішнього та зовнішнього боргів.

Теми рефератів:

1. Державний кредит. Проблеми державного боргу в Україні.
2. Державний кредит, його сутність і форми
3. Державний кредит та проблеми внутрішнього і зовнішнього боргу
4. Державний борг та способи управління ним
5. Комерційний кредит та перспективи його розвитку в Україні.
6. Державний кредит та його розвиток в Україні.

Термінологічний словник

Анулювання (скасування) державного боргу передбачає відмову держави від зобов'язань за випущеними позиками (внутрішніми, зовнішніми або за всім державним боргом). Відстрочення погашення позики або всіх раніше випущених державою позик означає перенесення термінів виплати заборгованості.

Гарантований державою борг - загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих і непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями.

Державні позики - така форма державного кредиту, при якій держава залучає тимчасово вільні кошти населення, підприємств, організацій через випуск і реалізацію державних цінних паперів.

Зовнішній державний кредит - сукупність відносин, у яких держава є на світовому фінансовому ринку як позичальником, так і кредитором.

Казначейське зобов'язання України - державний цінний папір, що розміщується виключно на добровільних засадах серед фізичних осіб, посвідчує факт заборгованості Державного бюджету України перед власником казначейського зобов'язання України, дає власнику право на отримання грошового доходу та погашається відповідно до умов розміщення казначейських зобов'язань України.

ТЕМА 10. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ ТА ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

1. Охарактеризуйте наслідки збільшення фінансової самостійності регіонів (зростання ролі місцевих фінансів).

2. Оцінка можливих підходів до вирішення питання про підвищення ролі й значення бюджетних відносин у зміцненні економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.

Теми рефератів

1. Місцеві податки і збори та їх роль у доходах місцевих бюджетів.
2. Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів.
3. Напрямки реформування місцевого оподаткування в Україні.
4. Склад місцевих фінансових інститутів.
5. Роль місцевих фінансів в сучасній економічній системі держави.
6. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів

Термінологічний словник

Видатки місцевих бюджетів - економічні відносини, які виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади.

Дотація вирівнювання - міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує.

Міжбюджетні відносини - відносини між державою, АРК, місцевим самоврядуванням щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією та законами України.

Міжбюджетні трансферти - кошти, які безоплатно та безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Місцеві фінансові ресурси - сукупність усіх грошових коштів, які перебувають у розпорядженні місцевих органів влади, а також підвідомчих їм підприємств комунальної власності за рахунок надходжень доходів у спосіб, передбачений законодавством.

Субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Фінансове вирівнювання - приведення у відповідність витрат місцевих бюджетів до гарантованого державою мінімального рівня соціальних послуг на одного мешканця, ліквідація диспропорцій у здійсненні бюджетних видатків за окремими територіями.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Визначте вірні (в) чи невірні (н) наведені твердження:

1. Усі фінансові відносини є грошовими, але не всі грошові відносини є фінансовими.
2. Фінанси — це сукупність грошових відносин, що виникають у процесі створення валового внутрішнього продукту.
3. Фінанси виконують функцію загального еквівалента — товару, який визначає вартість інших товарів, робіт і послуг.
4. Історичний розвиток фінансів відбувається виключно в економічному напрямі та залежить лише від рівня економічного розвитку держави,
5. Централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів утворюються на основі розподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.
6. Матеріальними носіями фінансових відносин є фінансові ресурси.
7. Розподільна функція фінансів здійснюється через фінансову систему під час розподілу та перерозподілу ВВП та НД.
8. Контрольна функція фінансів реалізується через контроль за розподілом валового внутрішнього продукту на централізовані фонди грошових коштів.
9. За рахунок податків держава утворює фонд грошових коштів, за допомогою якого розширює державний попит і споживання.
10. Фінанси відрізняються від грошей за змістом і функціями, які вони здійснюють.
11. Фінанси є історичною категорією, сутність якої суттєво змінюється зі зміною загальних умов суспільного устрою.
12. Історично фінанси відіграють роль загального еквівалента і визначають витрати праці виробників.
13. Матеріальною основою існування та функціонування грошей є фінанси.
14. Фінанси - це відносини, що не виходять за межі розподільного процесу.
15. Розвиток суспільних відносин зумовив витіснення натуральних відносин грошовими.
16. Формування і використання грошових фондів держави є специфічне суспільне призначення фінансів.
17. Фінанси та рівень їх розвитку не залежать від характеру відносин розподілу національного
18. В умовах натуральних відносин фінанси як система грошових відносин уже набули загального характеру.
19. Будь-яка держава завжди має широке коло джерел формування фондів, необхідних для реалізації її функцій.
20. Функціонування фінансів сприяє створенню і збільшенню кредитних ресурсів.
21. Відповідно до концентрації капіталу потреба втручання держави в економіку зменшується.
22. Фінансова політика не впливає на процес реалізації сукупного суспільного продукту.
23. Фінансова політика спрямована на формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів.
24. Держава здійснює безпосереднє управління всіма фінансовими ресурсами країни.
25. Закони у сфері фінансів приймає Міністерство фінансів України.
26. Фінансовий механізм - це засіб реалізації фінансової політики.
27. Фінансова стратегія включає дії держави щодо стратегічного розвитку її фінансової системи.
28. Державне казначейство належить до системи органів державної законодавчої влади.
29. Рахункова палата України - постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю.

30. Державне казначейство України складає проект Державного бюджету України.
31. Дотації – це кошти, що безповоротно надаються з Державного бюджету місцевим бюджетам або з місцевого бюджету вищого рівня до місцевого бюджету нижчого рівня для збалансування їх доходів і витрат.
32. Профіцитний стан бюджетного фонду – це стан, при якому доходи бюджету перевищують видатки.
33. Платежі на користь держави та прями податки – відносяться до вторинного розподілу.
34. Місцеві фінанси забезпечують регіональні потреби у фінансових ресурсах та їх внутрішньо територіальний розподіл.
35. Платник податку і носій податку не завжди виступають однією особою.
36. Надання в безповоротному порядку коштів з бюджет у господарюючим суб'єктам для повного або часткового покриття їх витрат – це бюджетний процес доходу держави.
37. За рівнем державної централізації моделями фінансових відносин є: модель ринкової економіки, модель адміністративної економіки, модель з використанням тіньових схем вилучення впливової частки фінансових коштів.
38. Принципом бюджетної системи, який передбачає розподіл видатків між бюджетами з урахуванням максимального наближення суспільних послуг до їх безпосереднього споживача, є принцип субсидіарності.
39. Податок з обороту та податок з продажу відносяться до прямих податків.
40. Перенесена на готову продукцію вартість основних засобів та їх знос в процесі експлуатації, являють собою собівартість продукції.
41. Субвенції – це кошти, які надаються місцевим бюджетам з бюджетів вищого рівня на фінансування цільових витрат за умов наявності дольового фінансування і підлягають поверненню у разі їх нецільового використання.
42. Принципом бюджетної системи, який передбачає формування бюджету на реальних макроекономічних показниках розвитку держави, є принцип справедливості і неупередженості.
43. Фонди і резерви підприємства, з яких проводяться певні витрати, формуються з чистого прибутку.
44. Податкова ставка – це частка окремого податку чи загальної суми податків, сплачених платником, у його доходах.
45. Визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики держави, затвердження загальнодержавної програми розвитку покладено на Верховну Раду.
46. Фінансова система – це сукупність різних сфер фінансових відносин, в процесі реалізації яких формуються і використовуються різноманітні грошові фонди.
47. Принципом бюджетної системи, який передбачає необхідність реалізації запланованих цілей при найменших бюджетних витратах з максимальними результатами, є принцип повноти.
48. Причинами виникнення бюджетного дефіциту є: надмірні соціальні програми, суттєві обороти тіньового капіталу, не обґрунтована емісія грошей, спад виробництва.
49. В моделі ринкової економіки розподіл ВВП починається на стадії утворення первинних доходів шляхом вилучення на користь суспільства частини створеної вартості.
50. Питома вага податків в структурі ВВП являє собою податкове навантаження.
51. Податок на додану вартість має номінальний і реальний об'єкт оподаткування.
52. Законодавчо встановлено, що Верховна Рада повинна прийняти Закон про Державний бюджет до 31 грудня.

53. Вилучення коштів – це процес передачі фінансових ресурсів від бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня з метою його збалансування.
54. Принципом організації фінансів підприємств, який забезпечує покриття витрат на просте відтворення величиною одержаних доходів, є принцип прибутковості.
55. Фінансові посередники акумулюють тимчасово вільні кошти та розміщують їх на фінансовому ринку.
56. Принципом бюджетної системи, який передбачає розподіл коштів суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами на недискримінаційній основі з урахуванням завдань соціально-економічного розвитку, є принцип справедливості і неупередженості.
57. Елементами системи оподаткування є: податки, принципи оподаткування, форми оподаткування, методи оподаткування.
58. Фінансовими посередниками у фінансовій системі виступають: комерційні банки, страхові та фінансові компанії, кредитні спілки, пенсійні фонди, ощадні установи і пайові фонди.
59. Власними джерелами фінансових ресурсів на підприємстві є: внески членів трудового колективу; кошти, отримані на фінансовому ринку; бюджетні асигнування.
60. Функція розробки основних макроекономічних показників, на основі яких ґрунтуються розрахунки доходної і видаткової частин бюджету, покладена на Міністерство економіки.
61. Суть концепції збалансованості бюджету у фазах економічного циклу полягає у тому, що держава, незважаючи на соціально-економічне становище, забезпечує збалансований за доходами і видатками бюджет.
62. Схема руху грошових потоків підприємства має такий вигляд: фінансові ресурси – витрати – доходи – фінансові результати.
63. Фінансовий контроль, що здійснюється державою як форма спостереження за фінансовою діяльністю фізичних і юридичних осіб, називається внутрішній.
64. До децентралізованих фінансів відносяться фінанси підприємств і фінанси населення.
65. Податки, що встановлюються в цінах товарів і послуг і розмір яких для окремого платника не залежить від його доходів, називаються загальнодержавні.
66. Субсидії – це грошові кошти, що виділяються на строго визначені цілі – соціальні програми.
67. Податки виконують розподільну і контрольну функції.
68. Функція найвищого контролю за всією фінансовою діяльністю держави покладена на Рахункову палату.
69. Суть концепції функціонального призначення фінансів полягає у тому, що в період економічного спаду уряд свідомо знижує податки і збільшує державні видатки, а в період стійкого економічного зростання – підвищує податки і знижує видатки.
70. Власними джерелами фінансових ресурсів є: амортизаційні відрахування; прибуток від реалізації; позареалізаційні доходи; кошти резервного фонду.
71. Розмір об'єкта оподаткування, в межах якого податок не справляється, називається податкова квота.
72. Освоєння нових видів продукції виступає напрямом використання фонду нагромадження на підприємстві.
73. Видатки бюджету, які використовуються для здійснення інноваційної та інвестиційної діяльності, називаються поточними.
74. Державний бюджет та державний кредит відносяться до ланок фінансової системи.
75. Суть концепції щорічно збалансованого бюджету полягає у правильному визначенні державою пріоритетів і зосередженні ресурсів на цих стратегічно важливих напрямках.

76. Фінанси некомерційних організацій відносяться до сфери державних фінансів.
77. Вилучення коштів – це передача коштів з бюджетів нижчого рівня до бюджетів вищого рівня.
78. Фінансування витрат на утримання невиробничої сфери виступає напрямом використання фонду споживання на підприємстві.
79. Оподаткування, яке характеризується тим, що ставки податку знижуються по мірі росту розміру доходу чи майна називається регресивне.
80. Бюджетний механізм – це план утворення і використання фінансових ресурсів держави та її складових одиниць, який містить розпис грошових доходів і витрат держави та забезпечує можливість виконання відповідними органами влади покладених на них функцій.
81. Складовими частинами податкової системи є: плата, відрахування, податки та неподаткові платежі.
82. Суб'єктами фінансових відносин виступають: держава, все населення та підприємці.
83. Основними факторами, які впливають на величину прибутку є: обсяги реалізації, ціна, собівартість.
84. Розподіл, що відбувається в сфері матеріального виробництва, де створюється вартість, називається вторинним.
85. Процес передачі фінансових ресурсів від бюджету вищого рівня до бюджету нижчого рівня з метою його збалансування, це бюджетне регулювання.
86. Некомерційна діяльність засновується на таких принципах: прибутковість, самофінансування, самоокупність, фінансова відповідальність, господарська і юридична обособленість.
87. Дефіцитний стан бюджетного фонду – це стан, при якому доходи бюджету перевищують видатки.
88. Бюджетний процес – це організація і порядок складання, розгляду, затвердження і виконання бюджету.
89. Фінансові ресурси – це грошові відносини, пов'язані з обміном, розподілом і перерозподілом валового внутрішнього продукту, а в певних умовах і національного багатства.
90. Найбільшу питому вагу в сумі податкових надходжень в доходах бюджету України займає податок з доходів фізичних осіб.
91. Відмінність державного кредиту від банківського полягає в причинах виникнення, характері руху фінансових потоків і принципі оформлення.
92. Фінансовий ринок – це організаційно-правова структура, в межах якої здійснюються операції з купівлі-продажу фінансових ресурсів.
93. Основною метою фінансової політики виступає сприяння впровадженню матеріально- та ресурсозберігаючих технологій.
94. Видами соціального страхування є змішане страхування життя, страхування дітей, весільне страхування тощо.
95. Фінансовий механізм – це сукупність спостережень, перевірок за діяльністю об'єкта управління з метою оцінки обґрунтованості та ефективності прийняття рішень і результатів їх виконання.
97. До компетенції Організації Об'єднаних Націй відносять економічні, соціальні, гуманітарні проблеми, права людини, охорону навколишнього середовища.
98. Сукупність створених населенням цільових грошових фондів являє собою фінансові ресурси населення.
99. В процесі відносин, що стосуються державного кредиту, держава може виступати: гарантом, позичальником або кредитором.
100. Діяльність Міжнародного валютного фонду охоплює такі основні напрями, як кредитування, регулювання міжнародних валютних відносин, постійний нагляд за світовою економікою.

**ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСИ»**

1. У чому полягають ознаки фінансів підприємств?
2. За яких умов грошові відносини перетворюються на фінансові?
3. Охарактеризуйте сутність фінансів підприємств.
4. Які функції виконують фінанси підприємств?
5. Поясніть сутність фінансових ресурсів, їх склад і джерела формування.
6. У чому полягає фінансова робота на підприємстві?
7. Як використовуються безготівкові розрахунки?
8. Що таке платіжний обіг?
9. Охарактеризуйте сферу використання в Україні готівкових і безготівкових розрахунків.
10. Перерахуйте форми безготівкових розрахунків.
11. Охарактеризуйте грошові надходження.
12. Розкрийте джерела формування внутрішніх та зовнішніх вхідних грошових потоків підприємства.
13. Поясніть процес створення доходу виручки від реалізації продукції.
14. Дайте визначення терміну "дохід".
15. Охарактеризуйте сутність і структуру валового та чистого доходу підприємства.
16. Дайте визначення прибутку.
17. Як формується прибуток від операційної діяльності?
18. Що розуміється під звичайною діяльністю та як розраховується прибуток від її здійснення?
19. Розкрийте сутність прямого та аналітичного методів планування прибутку від реалізації продукції.
20. Поясніть економічну сутність рентабельності продукції.
21. Назвіть показники, які необхідно використати для обчислення рентабельності продукції та підприємства.
22. Назвіть можливі напрями використання чистого прибутку.
23. Розкрийте сутність сучасної податкової системи України.
24. Дайте визначення поняття "податкова система".
25. Які функції виконують податки?
26. Дайте класифікацію існуючих в Україні податків.
27. Охарактеризуйте сутність і порядок розрахунку податку на прибуток.
28. Як нараховується податок на додану вартість?
29. Які види непрямих податків ви можете назвати?
30. Перерахуйте напрями використання місцевих податків і зборів.

Методи навчання

Технологія активного навчання передбачає використання активних методів навчання (метод проєктів, моделювання професійних ситуацій, рольові та ділові ігри, проведення «круглих столів», мозкові атаки, презентації тощо), орієнтованих на особистість студента, на його активну участь у саморозвитку, отриманні якісних знань, професійних умінь, творчих рішень конкретних проблем.

Метод проєктів є одним із активних методів навчання. В основі методу проєктів лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок студентів і критичного мислення, уміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі.

Метод проєктів заснований на ідеї взаємодії та співробітництва студентів в ході навчального процесу, він створює умови для розвитку у них різних необхідних якостей і як автономної, і як соціально-активної особистості, здатної взаємодіяти в навчальній групі і приймати на себе відповідальність як особисту, так і за навчальну групу. Це створює умови для соціалізації особистості, розвиває її професійну та ділову активність. Саме такі якості необхідні студентам, щоб стати кваліфікованими фахівцями. Ті соціальні ролі, які приймають і виконують студенти в ході роботи над проєктами (організатора, лідера, виконавця та ін.), Привчають і готують їх до виконання та вирішення складних проблемних професійних завдань у ситуаціях реальної взаємодії.

Ділові бесіди і рольові ігри – метод імітації прийняття управлінських рішень у різних виробничих ситуаціях – відносять до активних методів навчання, так як діяльність студента носить продуктивний, творчий, пошуковий характер. Ці методи стимулюють пізнавальні інтереси, підвищують мотивацію і сприяють активізації навчального процесу. Ігровий момент на заняттях сприяє зняттю напруги у відносинах, створенню позитивного емоційного клімату, позитивного характеру спілкування і атмосфери взаємодії. Позитивним моментом рольових ігор є також те, що навчаються самі створюють проєкт, обґрунтовують його і захищають, при цьому, не тільки відстоюючи свою точку зору, але і розуміючи і приймаючи думки інших.

Новою формою мовних ігор є вирішення проблеми, з якою зіткнулися фірми або установи – *dilemmadecision*. Студенти пропонують свої конструктивні методи і способи виходу в скрутній ситуації, ототожнюючи себе з співробітниками компанії та діючи від її обличчя. Після проведення мозкового штурму і колективного вибору способу вирішення проблеми студентам пропонується ознайомитися з шляхом вирішення даної задачі, який реально мав місце. Отже, даний метод навчання сприяє підвищенню мотивації до навчання, оскільки усвідомлення студентами того, що вони не тільки аналізують проблеми, пов'язані з майбутньою спеціальністю, а й обговорюють реальні події, дозволяє їм повірити у власні сили і дає додатковий стимул до навчання.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвід соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння

формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв’язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Суть його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією - використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг.

Відповідно до Положення про організацію навчання студентів НАСОА за індивідуальним графіком, студенти 3 курсу першого (бакалаврського) рівня у разі неможливості відвідувати заняття з поважних причин, що підтверджено відповідними документами, мають змогу отримати індивідуальний графік навчання, що дає їм право, визначеним у п.2.2 Положення, бути відсутніми на лекційних, семінарських та практичних заняттях та передбачає самостійне опрацювання студентом навчального матеріалу з відповідних дисциплін.

Студент, який має право на індивідуальний графік навчання, протягом перших двох тижнів нового семестру складає графік за визначеною формою (додаток 2 до Положення), погоджує його з викладачем дисципліни.

Студенти, що навчаються за індивідуальним графіком повинні своєчасно та в повному обсязі виконувати задання поточного і модульного контролів на платформі Moodle. Виконання індивідуального графіку навчання є підставою для допущення студента до екзаменаційної сесії на загальних підставах.

Консультавання студентів, як мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача. Окремий час консультавання цих студентів не передбачено.

За виконання індивідуального графіку навчання відповідає студент.

Методи контролю

Серед методів контролю виділяють: усну перевірку, перевірку індивідуальної роботи і перевірку модульних робіт. З метою систематизації знань, розвитку навчальної активності студентів організовано усний контроль, який проводиться у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль здійснюється у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних розрахунково-аналітичних робіт, модульного контролю, підсумкового заліку з дисципліни.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, модульний контроль, (розв’язання тестових та ситуаційних завдань на платформі Moodle), підсумковий контроль.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- тези, стаття, реферат, есе по питаннях самостійного вивчення;
- завдання розрахункового характеру;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100- бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав сумарну кількість балів за три змістовні модулі, що не перевищує 49 балів, то студент вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом з дисципліни «Макроекономіка» і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

Оцінювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти за видами:

Вид контролю	Вид навчальної діяльності	Оцінювання
ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	Вид на семінарських заняттях, у т.ч.:	
	Доповідь із створенням презентації за умови її якісного та вчасного виконання (згідно календарного плану та завдання) (оцінка залежить від повноти розкриття теми, якості інформації, самостійності та креативності матеріалу, якості презентації і доповіді)	за кожен презентацію 0-4 бали, якщо робота виконана не вчасно – знижується на 1 бал; якщо студент не доповідає по виконаній роботі – її оцінка знижується на 1 бал
	Захист практичного завдання за умови його якісного та вчасного виконання (згідно календарного плану та завдання) (оцінка залежить від повноти розкриття теми, якості інформації, самостійності та креативності матеріалу, якості презентації і доповіді)	За кожне завдання 0-4 бали, якщо робота виконана не вчасно – знижується на 1 бал; якщо студент не доповідає по виконаній роботі – її оцінка знижується на 1 бал.
	Усне опитування, участь у навчальній дискусії, розв'язок практичних завдань	За правильну відповідь 1 бал
	ІНДЗ виконується у формі Есе (згідно календарного плану та завдання)	Оцінка -0-10 балів, (якщо робота виконана не вчасно – оцінка знижується на 4 бали)
МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ	Модульна контрольна робота 1 (розв'язання тестових завдань)	Оцінка – 0-4 балів
	Модульна контрольна робота 1 (розв'язання тестових завдань)	Оцінка - 0– 4 балів
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	Розв'язання тестових завдань	Оцінка – 0 - 30 балів

Відповідно до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в НАСООА та Положення про академічну доброчесність у НАСООА у разі виявлення викладачем порушення студентом норм та правил академічної доброчесності, викладач зобов'язаний застосувати норми п.11.8.3 Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в НАСООА, зокрема: «повторне проходження оцінювання (тест, контрольна робота, залік, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента (модуля) освітньої програми»

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Іспит	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	ПМК	T6	T7	T8	T9	T10	ПМК		
6	4	6	6	6	8	6	6	4	4	6	8	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
74 – 81	C	Задовільно	
64 – 73	D		
60 – 63	E	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
35 – 59	FX		
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивчення дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивчення дисципліни

Рекомендована література

Основна література

1. Колупаєв Ю. Б. Економіка і фінанси підприємства: навч. посіб. / О. Т. Коваль, В. В. Пархоменко, Ю. Б. Колупаєв, НАСОА. К.: ТОВ «Видавництво Консультант», 2017. 260 с.
2. Луніна І. О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ : ДП «Інформ.–аналіт. агентство», 2019. 304 с.
3. Луніна І. О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ : ДП «Інформ.–аналіт. агентство», 2019. 304 с.
4. Фінанси : [навч. посібник. практикум] / І. І. Пилипенко, Т. Г. Бондарук, Л. Є. Момотюк, І. С. Ігнатова. К.: 2013. 306
5. Фінанси : [навч. посібник. практикум] / І. І. Пилипенко, Т. Г. Бондарук, Л. Є. Момотюк, І. С. Ігнатова. К.: 2013. 306 с.
6. Фінанси : [навч. посібник] / І. І. Пилипенко, Т. Г. Бондарук, Л. Є. Момотюк, І. С. Ігнатова. К.: 2012. 466с.
7. Фінанси підприємств: підручник / О.Б. Курило, Л.П. Бондаренко, О.І. Вівчар, О.М. Чубка. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
8. Фінанси, гроші та кредит: навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О.Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 416 с
9. Стасюк Г.А. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. –Херсон: Олдіплюс, 2007.480с.

10. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємства: навчально-методичний посібник. —К: КНЕУ, 2000. —412с.
11. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.:”Каравела”, 2003. – 432 с.
12. Федонін О. С, Репіна І. М., Олексюк О. І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. —К.:КНЕУ, 2003. —316 с.
13. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
14. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 460 с. 34
15. Фінанси підприємств: тести, задачі, методичні рекомендації. Навчальний посібник/ В.З.Готій, Н.Д. Бабяк, Г.Ю. Жолнерчик. – К.:КНЕУ,2005. – 244с.

Додаткова література

1. Бандурака О.М., Коробов Н. Л., Орлов П. І., Петрова К. Л. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. К.: Либідь, 2006.
2. Беликов Ю. А. Діагностика ризику банкрутства підприємства (на прикладі підприємств) : дис. к. е. н. /Ркутська держ. економ, акад., 2008. —133 с.
3. Борщ Н., Шроженко О. Як нараховується амортизація в податковому та бухгалтерському обліку. — Х.: Фактор, 2004. — 148 с.
4. Гончаров А.Б. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2003 р. – 240 с.
5. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. — 378 с.
6. Петровська І.О., Клиновий Д.В. Фінанси (з елементами статистики фінансів) : Навч. посіб. К.: ІДУЛ, 2002. 300 с.
7. Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: положення, затверджене постановою Правління НБУ від 15.12.2004 р. № 637.
8. Про господарські товариства: Закон України від 19.01.91 р. № 1576-ХІІ.
9. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм по регулюванню обігу готівки: Указ Президента України від 12.06.1995 р. 436/95.
10. Про методичні рекомендації щодо виявленні ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дії приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Наказ Міністерства економіки України від 17.01.2001 № 10.
11. Про платіжні системи і переказ грошових коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-ІІІ. 29.Примакова О., Піроженко О. Основні засоби: бухгалтерський та податковий облік. — 4-те вид., перероб. і доп. — Х.: Фактор, 2004. — 148 с.
12. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш та ін.; За ред. проф. Г.В. Митрофанова. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т: 2002, 301 с.
13. Фінансовий менеджмент. / За ред. Проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. - 496 с.
14. Чебанова Н.В. Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. К.:”Академія”, 2002. 672с
15. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Г.В. Митрофанов, Г.О. Кравченко, Н.С. Барабаш та ін.; За ред. проф. Г.В. Митрофанова. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т: 2002, 301 с.
16. Фінансовий менеджмент. / За ред. Проф. Г.Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. - 496 с.

17. Чебанова Н.В. Василенко Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік: Посібник. К.: "Академія", 2002. 672 с